

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES

UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU

Lauku attīstības noturība: vairums projektu turpina darboties vajadzīgo laika posmu, bet būtu iespējams sasniegt ilgstošākus rezultātus

Saturs

KOPSAVILKUMS (I–VI punkts)	2
IEVADS (1.–14. punkts)	3
REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA (15.–19. punkts)	3
APSVĒRUMI (20.–65. punkts)	3
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI (66.–70. punkts)	5
1. ieteikums. Līdzekļus vairāk paredzēt dzīvotspējīgiem projektiem	6
2. ieteikums. Mazināt risku, ka finansētie aktīvi tiks izmantoti privātām vajadzībām	6
3. ieteikums. Izmantot lielu datubāžu potenciālu novērtēšanas vajadzībām	6

Šajā dokumentā ir sniegtas Eiropas Komisijas atbildes uz Eiropas Revīzijas palātas īpašā ziņojuma apsvērumiem saskaņā ar [Finanšu regulas](#) 259. pantu, un tās ir jāpublicē kopā ar īpašo ziņojumu.

KOPSAVILKUMS (I–VI punkts)

Komisijas kopējā atbilde

Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) 2007.–2013. un 2014.–2020. gada plānošanas periodā turpina atbalstīt daudzveidīgas ar lauksaimniecību nesaistītas darbības un veicināt valsts un privātās investīcijas lauku apvidos, tostarp infrastruktūrā, atbilstīgi Eiropas prioritātēm lauku attīstības jomā. Saskaņā ar dalītas pārvaldības principu atbalsts tiek sniegts, īstenojot valsts vai reģionālās lauku attīstības programmas, par kuru pārvaldību un kontroli ir atbildīgas dalībvalstis un Komisija, un dalībvalstīm ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, arī likumdošanas, reglamentējošie un administratīvie pasākumi, lai darbības, kas tiek finansētas no ES budžeta, tiktu īstenotas pareizi, efektīvi un atbilstīgi piemērojamajiem ES un valstu noteikumiem.

Komisija uzskata, ka ir ļoti svarīgi nošķirt juridiski noteiktā noturības perioda ievērošanu un to atbalstīto projektu ilgtermiņa ietekmes novērtēšanu, kuri turpina darboties pēc juridiski noteiktā perioda. Likumdevēji attiecīgi vienojās par noturības prasībām, kas 2007.–2013. gada periodam ir noteiktas Regulas (EK) Nr. 1698/2015 72. pantā un 2014.–2020. gada periodam ir noteiktas Regulas (ES) Nr. 1303/2013 71. pantā, un nav juridiska pamata sistemātiski pieprasīt vai uzraudzīt projektu darbību pēc juridiski noteiktā noturības perioda. Tas arī radītu pārmērīgu administratīvo slogu valstu pārvaldes iestādēm.

Komisija pozitīvi vērtē to, ka daudzi atbalstītie projekti darbojas vairākus gadus pēc juridiski noteiktā noturības perioda. Komisija uzskata, ka dažādošanas pasākumi lauku apvidos veicina dažādošanu ilgtermiņā un ka dažu uzņēmumu slēgšanai vai atbalstīto projektu pārtraukšanai ne vienmēr iemesls ir tas, ka sākotnējais projekts nebija ekonomiski dzīvotspējīgs. Komisija uzskata, ka noderētu šo konstatējumu turpmāka analīze, piemēram, veicot salīdzinājumu ar vispārīgiem datiem par ekonomisko dzīvotspēju šajās nozarēs, ar uzņēmumiem, kuri nesaņēma publisko finansējumu, un ar to vidējo dzīves ciklu, kā arī ar citiem iespējamiem ārējiem faktoriem, kas varētu būt ietekmējuši atbalstītos projektus, piemēram, makroekonomiskajām tendencēm.

Atbalsts līdzīgiem projektiem ir paredzēts saskaņā ar jauno kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) 2023.–2027. gadam, kuras vispārīgais mērķis ir stiprināt lauku apvidu sociālekonomisko struktūru. Atbilstīgi jaunajam īstenošanas modelim, kas atspoguļots Regulā (ES) 2021/2115 un Regulā (ES) 2021/2116, jaunās KLP 2023.–2027. gadam nolūks ir panākt labāku sniegumu un rezultātus, ņemot vērā tās mērķus. ES tiesiskais regulējums nav tik preskriptīvs attiecībā uz noteikumiem, kas tieši piemērojami saņēmējiem, tāpēc dalībvalstīm tiek dota lielāka elastība plānot atbalstu un noteikt attiecīgus atbalsta nosacījumus atbilstoši vajadzībām un valsts kontekstam. Tāpēc KLP stratēģiskajos plānos dalībvalstīm ir jāierosina attiecīgas noturības prasības, kas ir piemērotas dažādiem intervences veidiem. Vērtējot plānus, Komisija pievērš pienācīgu uzmanību mērķu atbilstībai un plānotā atbalsta vispārējai stratēģijai, kā arī ierosināto pasākumu plānojumam. Turklāt Komisija ir gatava atbalstīt apmaiņu starp dalībvalstīm, lai uzlabotu projektu ekonomisko dzīvotspēju ilgtermiņā.

Komisija piekrīt ieteikumiem.

IEVADS (1.–14. punkts)

Komisijas atbildes

07. Lai gan novērtējuma pētījumā ir izdarīti noteikti secinājumi, pats ziņojums neizslēdz projektu pozitīvo ieguldījumu¹ lauku dažādošanā, kas, pēc ERP domām, ir ierobežots.

Sk. arī Komisijas atbildi uz 61. punktu.

10. Saskaņā ar dalītas pārvaldības principu dalībvalstis un Komisija atbild par lauku attīstības programmu pārvaldību un kontroli, ievērojot savus attiecīgos pienākumus, kas noteikti Regulā (ES) 1303/2013, Regulā (ES) 1305/2013 un Regulā (EK) 1698/2005. Dalībvalstīm būtu jāveic visi nepieciešamie pasākumi, tostarp likumdošanas, reglamentējošie un administratīvie pasākumi, lai darbības, kas tiek finansētas no ES budžeta, tiktu īstenotas pareizi, efektīvi un atbilstīgi piemērojamajiem ES un valstu noteikumiem.

11. Regulā (ES) 2021/2115 ir ierosināts jauns īstenošanas modelis, kas iekļauj pāreju no atbilstības uz rezultātiem un sniegumu, piešķirot dalībvalstīm lielāku elastību īstenošanas jomā.

Sk. arī Komisijas atbildes uz kopsavilkumu.

12.–13. Komisijas kopējā atbilde uz 12. un 13. punktu

Saistībā ar noturības prasībām, kas minētas KLP stratēģiskajos plānos 2023.–2027. gadam, Komisija mudina dalībvalstis iekļaut šādus noteikumus savos plānos, ja tie ir piemēroti un pielāgoti attiecīgās intervences veidam.

Noturības prasības 2014.–2020. gada plānošanas periodam atšķiras. Regulas (ES) 1303/2013 71. pantā ir paredzētas noturības prasības piecus gadus, trīs gadus un desmit gadus (uzņēmuma pārcelšana ārpus ES) pēc galīgā maksājuma atbalsta saņēmējam vai laikposmā, kas paredzēts valsts atbalsta noteikumos.

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN PIEEJA (15.–19. punkts)

Komisija nesniedza atbildes.

APSVĒRUMI (20.–65. punkts)

Komisijas atbildes

21.–23. Komisijas kopējā atbilde uz 21.–23. punktu

¹ Lauku attīstības programmu (LAP) 2007.–2013. gada *ex post* novērtējuma sintēze: novērtējuma pētījums (16. lpp.).

Komisija norāda, ka visi atlasītie 879 tūristu mītņu projekti tika finansēti laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam un visi atbilda piecu gadu noturības prasībai, un tāpēc šajā gadījumā juridiskā prasība bija izpildīta.

Turklāt Komisija atgādina, ka papildus ziņojumā aplūkotojājiem elementiem pastāv vēl citi ārēji faktori, kas nosaka uzņēmuma dzīves ciklu.

24.–27. Komisijas kopējā atbilde uz 24.–27. punktu

Komisija uzsver, ka lielākā daļa izlasē iekļauto projektu ievēroja juridisko noturības prasību. Informāciju par iemesliem, kāpēc daži projekti vairs nedarbojas, kā arī salīdzinājumu ar līdzīgu komersantu, kuri nesaņēma publisko finansējumu, parasto dzīves ciklu, varētu aplūkot novērtējumā.

33. Komisija norāda, ka visi 2. izcēlumā minētie projekti tika apturēti pēc juridiskā noturības perioda beigām, arī tie abi projekti, kas ilga mazāk nekā piecus gadus.

36. Kā norādīts 5. attēlā, noteikumi 2014.–2020. gada tiesiskajā regulējumā bija mainīti salīdzinājumā ar 2007.–2013. gada tiesisko regulējumu, proti, tā, lai noturības periods sāktos no projekta galīgā maksājuma brīža. Tā rezultātā tika izveidots atbilstošāks noturības periods un tika novērstas tādas situācijas kā piemērā ar Bulgāriju 2014.–2020. gada periodā.

38.–46. Komisijas kopējā atbilde uz 38.–46. punktu

Ir ieviesti atlases kritēriji, lai noteiktu prioritāti un atlasītu augstas kvalitātes projektus, ņemot vērā ieguldījumu mērķu sasniegšanā. Tomēr, lai uzlabotu atbalstīto projektu ilgtermiņa ekonomiskās dzīvotspējas iespējas, tiem ir jāpievieno katra pieteikuma maksājumu aģentūras kvalitatīvs novērtējums. Atbalstīto projektu ietekme ilgtermiņā ir atkarīga arī no vairākiem ārējiem faktoriem.

Laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam Komisija savos norādījumos dalībvalstīm ir palielinājusi uzsvāru uz atlases kritēriju pareizu izmantošanu salīdzinājumā ar 2007.–2013. gada laikposmu, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret pieteikuma iesniedzējiem, labāk izmantotu finanšu resursus un labāk noteiktu pasākumu mērķus saskaņā ar Savienības lauku attīstības prioritātēm un tiesisko regulējumu. Komisija turpinās centienus nodrošināt paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm arī attiecībā uz atlases kritēriju izmantošanu KLP stratēģiskajos plānos 2023.–2027. gadam. Ja saņēmēji neievēro prasības, atbilstīgi dalītas pārvaldības principam atbildīgajām iestādēm ir jārīkojas saskaņā ar noteikumiem par maksājumu atgūšanu un sankcijām. Komisija arī pārbauda, vai dalībvalstis ievēro prasības. Ja dalībvalstu pārvaldības un kontroles sistēmās ir nepilnības, Komisija var ierosināt finanšu korekcijas.

Komisija norāda, ka 5. izcēlumā redzamais piemērs ilustrē situācijas, kad (iespējams) mākslīgi tiek radīti apstākļi (Regulas (ES) 1306/2013 60. panta apiešanas klauzula) vai pat krāpnieciska rīcība.

52. Komisija mudina dalībvalstis sniegt atbalstu finanšu instrumentu, piemēram, aizdevumu un garantiju, veidā, it īpaši ekonomiski dzīvotspējīgām investīcijām, kas saņēmējam rada ieņēmumus.

54.–55. Komisijas kopējā atbilde uz 54. un 55. punktu

Kad tiek īstenota dalīta pārvaldība, valsts iestāžu pienākums ir kontrolēt ES fondu finansētos projektus un uzsākt atgūšanas procedūras, ja nav ievēroti ES un/vai valsts noteikumi. Valsts sertificēšanas iestāde katru gadu veic lauku attīstības izdevumu revīziju. Turklāt Komisija īsteno dalībvalstīs revīziju, pamatojoties uz riska novērtējumu, lai pārbaudītu atbilstību noteikumiem.

Attiecībā uz ERP konstatētajām problēmām Rumānijā un Bulgārijā Komisija vēlas norādīt, ka Bulgārijas gadījumā Bulgārijas iestādes ir sākušas maksājumu atgūšanas procedūras saistībā ar nepamatoti izmaksātiem līdzekļiem; tās iesāktas jau pēc Komisijas 2017. gada finanšu korekcijas, kas izdarīta, pamatojoties uz *AGRI* ĢD revīziju. Tomēr maksājumu atgūšanas procedūras ir sarežģītas, jo lielākā daļa saņēmēju, uz kuriem attiecas šī atgūšana, ir vērsušies tiesā pret Bulgārijas iestādēm. Turklāt daži no šiem saņēmējiem ir iesnieguši vairākas sūdzības Komisijai un Eiropas Parlamentam. Komisija šīs sūdzības izvērtē.

Par iepriekšējo, 2007.–2013. gada plānošanas periodu — Komisija ir veikusi ar tūristu mītnēm saistītu pasākumu (būtībā 311., 312. un 313. pasākuma) revīziju (kopš 2011. gada) deviņās dalībvalstīs. Divās dalībvalstīs tika atklātas attiecīgo procedūru īstenošanas nepilnības.

Par 2014.–2020. gada plānošanas periodu — Komisija veica 6.4. apakšpasākuma (ar kuru finansē arī viesu namu projektus) revīziju kopumā divpadsmit dalībvalstīs un ar 21 revīziju. Četrās dalībvalstīs Komisija atklāja attiecīgo procedūru īstenošanas nepilnības. Līdz šim nav konstatēti plaši pārkāpumi, izņemot iepriekšējā punktā aprakstīto situāciju Bulgārijā.

61.–65. Komisijas kopējā atbilde uz 61.–65. punktu

Komentējot grūtības novērtēt ieguldījuma lielumu, Komisija uzsver, ka kopsavilkuma ziņojumā² arī teikts, ka “secinājumu pamatā ir pasākumi, par kuriem var droši apgalvot, ka tiem ir bijis pozitīvs ieguldījums paredzētā mērķa sasniegšanā, taču tas nebūt nenozīmē, ka iniciatīvas ar mazāku ieguldījumu vai mazāku ticamību ir izrādījušās neefektīvas vai nav sniegušas ieguldījumu. Gluži pretēji, kā redzams atsevišķos pasākumos, vairumā gadījumu tie atspoguļo to, ka *ex post* novērtējuma ziņojumā nav izdarīts secinājums par ieguldījumu, nevis to, ka ziņojumā būtu vērtēts neesošs vai mazs ieguldījums. Turklāt ieguldījuma lielums ir saistīts ar tā novērtēšanas vieglumu. Pastāv arī dzian cieša saikne starp novērtējamību un pasākuma īstenošanas laiku, jo process jau ir racionalizēts un novērtēšanas metodes un pieejas ir skaidrāk definētas.”

Sk. arī Komisijas atbildi uz 07. punktu.

Komisija uzsver, ka dalībvalstīm nav pienākuma un, ņemot vērā mazo projektu lielo skaitu, no tām netiek gaidīts, ka tās sistemātiski uzraudzītu vai kontrolētu to, vai investīciju projekti turpina darboties pēc juridiski noteiktā noturības perioda. Turklāt datu aizsardzības noteikumi ierobežo Komisijas iespējas veikt šādu uzraudzību tieši. Tomēr Komisija var mudināt dalībvalstis labāk izmantot uzņēmumu reģistrus vai citas lielas datubāzes.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI (66.–70. punkts)

Komisijas atbildes

66.–69. Komisijas kopējā atbilde uz 66.–69. punktu

Komisija piekrīt, ka atlases procedūru varētu uzlabot, it īpaši, ja veicinātu labāku projektu kvalitātes novērtēšanu katrā atsevišķā gadījumā, pamatojoties uz saņēmēju projektu aprakstiem. Atbalstīto projektu ilgtermiņa ietekme turpmāk ir atkarīga no vairākiem ārējiem faktoriem, piemēram, makroekonomiskajām tendencēm un krīzēm, ko nevar ietekmēt atlases procedūras.

² Lauku attīstības programmu (LAP) 2007.–2013. gada *ex post* novērtējuma sintēze: novērtējuma pētījums (16. lpp.).

1. ieteikums. Līdzekļus vairāk paredzēt dzīvotspējīgiem projektiem

Komisija piekrīt ieteikumam.

Komisija veicinās paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm.

2. ieteikums. Mazināt risku, ka finansētie aktīvi tiks izmantoti privātām vajadzībām

2.A. Komisija piekrīt ieteikumam.

Komisija turpinās sadarboties ar dalībvalstu iestādēm, kā arī citām ieinteresētajām personām, it īpaši topošajā Eiropas KLP tīklā, lai apmainītos ar paraugpraksi un dalītos tajā, tādējādi veicinot efektīvu politikas īstenošanu ar mērķi nodrošināt sniegtā atbalsta visaugstāko ES pievienoto vērtību. Komisija mudina dalībvalstis attiecīgā gadījumā KLP stratēģiskajos plānos iekļaut atbilstošas noturības prasības atkarībā no sniegtā atbalsta veida.

B. Komisija turpinās mudināt dalībvalstis sniegt atbalstu finanšu instrumentu, piemēram, aizdevumu un garantiju, veidā, it īpaši ekonomiski dzīvotspējīgām investīcijām, kas saņēmējam rada ieņēmumus.

2.B. Komisija piekrīt ieteikumam.

70. Nav juridiska pamata prasīt dalībvalstīm sistemātiski uzraudzīt, vai atbalstītie projekti darbojas pēc Regulā (EK) 1698/2005 un Regulā (ES) 1303/2013 noteiktā noturības perioda. Tas radītu pārmērīgu administratīvo slogu dalībvalstīm.

3. ieteikums. Izmantot lielu datubāžu potenciālu novērtēšanas vajadzībām

3.A. Komisija piekrīt ieteikumam.

Komisija palīdzēs dalībvalstīm apzināt attiecīgos informācijas avotus un dalīties paraugpraksē.

3.B. Komisija piekrīt ieteikumam.